

A gyermekpornográfia felderítésének nehézségei

The Challenges of Detecting Child Pornography

SOMOGYI Csilla¹ 

Bevezetés: A gyermekpornográfia az internet elterjedésével egyre súlyosabb bűncselekménnyé vált, amely komoly kihívás elé állítja a bűnüldöző hatóságokat. Noha számos nemzetközi egyezmény és nemzeti jogszabály biztosítja a gyermekek védelmét mind a fizikai, mind a digitális térben, a gyermekpornográfia felderítése és üldözése továbbra is nehézségekbe ütközik. Különösen kevés kutatás foglalkozik a tartalomszolgáltatók szerepével és kötelezettségeivel ezen bűncselekmények felderítésében.

Célkitűzések: A tanulmány célja az internetszolgáltatók gyermekpornográfiával kapcsolatos bejelentési kötelezettségeinek vizsgálata, valamint az erre vonatkozó nemzetközi, uniós és hazai jogszabályok elemzése. A kutatás továbbá értékeli a tartalomszűrő mechanizmusok és mesterségesintelligencia-alapú megoldások hatékonyságát.

Módszertan: A vizsgálat során jogszabáylelemzést és jog-összehasonlító módszert alkalmaztam, amely lehetővé tette a tartalomszolgáltatókra vonatkozó kötelezettségek és jogi környezetük átfogó értékelését. Emellett a gyermekpornográfia felderítésében alkalmazott technológiai eszközök és nemzetközi együttműködési modellek vizsgálata is a kutatás részét képezte.

Eredmények: A kutatás rávilágít arra, hogy a nemzetközi jogi szabályozás továbbra is fragmentált, és az államok eltérő mértékben alkalmazzák a gyermekvédelmi előírásokat. A tartalomszolgáltatók bejelentési kötelezettségei országonként változnak, ami akadályozza a hatékony fellépést. A mesterséges intelligencia és az automatizált tartalomszűrő rendszerek bár növelhetik a hatóságok eredményességét, számos etikai és jogi kérdést is felvetnek, például a téves észlelések problémáját.

¹ Doktori hallgató, Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; ügyészégi fogalmazó, Soproni Járási Ügyészség, e-mail: somogyi.csilla@ga.sze.hu

Konklúzió: A gyermekpornográfia elleni küzdelem hatékonyságának növekedése érdekében elengedhetetlen a jogharmonizáció, a tartalomszolgáltatók szigorúbb bejelentési kötelezettsége, valamint a mesterséges intelligencia és más technológiai eszközök felelős alkalmazása. A nemzetközi együttműködés és a bűnüldöző szervek informatikai képzése kulcsfontosságú a bűncselekmények hatékonyabb felderítéséhez és megelőzéséhez.

Kulcsszavak: gyermekpornográfia, digitális szolgáltatók, mesterséges intelligencia, dark web

Introduction: With the spread of the internet, child pornography has become an increasingly serious crime, posing significant challenges for law enforcement agencies. Although numerous international conventions and national laws ensure the protection of children in both physical and digital spaces, the detection and prosecution of child pornography continue to face difficulties. In particular, there is limited research on the role and obligations of content providers in the detection of these crimes.

Objectives: The aim of this study is to examine the reporting obligations of internet service providers concerning child pornography and to analyse the relevant international, EU, and national regulations. Additionally, the research evaluates the effectiveness of content filtering mechanisms and artificial intelligence-based solutions.

The study employs legal analysis and comparative law methods, allowing for a comprehensive assessment of the obligations imposed on content providers and their legal environment. Furthermore, it examines the technological tools used in detecting child pornography and the international cooperation models in this field.

Results: The research highlights that international legal regulations remain fragmented, with states applying child protection measures to varying degrees. The reporting obligations of content providers differ from country to country, hindering effective action. While artificial intelligence and automated content filtering systems can enhance law enforcement efficiency, they also raise several ethical and legal concerns, such as the issue of false positives and misidentifications.

Conclusions: To improve the effectiveness of the fight against child pornography, legal harmonisation, stricter reporting obligations for content providers, and the responsible use of artificial intelligence and other technological tools are essential. International cooperation and the technological training of law enforcement agencies are crucial for more effective detection and prevention of these crimes.

Keywords: child pornography, digital service providers, artificial intelligence, Dark Web

Bevezetés

A tanulmány egy olyan bűncselekménnyel és annak nyomozásával foglalkozik, amely az internet térhódításával egyre elterjedtebb, nyomozása pedig folyamatos nehézségekbe ütközik, ez a gyermekpornográfia. Ezen tényállás súlyosan sérti a gyermekek jogait, amelyekkel több nemzetközi egyezmény és hazai törvény is kiemelten foglalkozik.

Számos nemzetközi egyezmény és tudományos cikk is figyelmet fordít a gyermekek védelmére nemcsak a fizikai térben, hanem az online térben is. Ennek az oka pedig nagyon egyszerű: a gyermekek vannak a leginkább kitéve az online térben elkövetett jogellenes cselekményeknek, akár zaklatásról (cyberbullying), akár szexuális csábításról (grooming) legyen szó. Emiatt a jogalkotók feladata, hogy a gyermekek jogait minél jobban körbebarátyazzák, minél hatékonyabban segítsék és biztosítsák az őket érintő online térben elkövetett bűncselekmények felderítését.

A gyermekpornográfia elkövetése kétféleképpen tud ismertté válni a hatóságok előtt, vagy magánszemélyek feljelentése alapján, vagy az internetes szolgáltatók bejelentései alapján. Jelen dolgozatban ez utóbbi esetkörrel foglalkozom. Ehhez először röviden bemutatom a gyermekek online térben való védelme érdekében született különböző nemzetközi, uniós és hazai rendelkezéseket. A konkrét rendelkezések vizsgálata előtt azonban elengedhetetlennek tartom a fogalomhasználat tisztázását, vagyis a kiskorú és a gyermek megkülönböztetését. Ezt követően foglalkozom a gyermekpornográfia tényállásával mind a nemzetközi, mind a magyar szabályozás szintjén. Majd a nyomozás elősegítése, az ügyek felderítésének segítése érdekében megalkotott, internetes szolgáltatókra vonatkozó kötelezettséget és az ehhez szükséges tartalomszűrő mechanizmusokat mutatom be. Végül a jövőbeli kilátásokat is megvizsgálom, kitérve a nemzetközi együttműködés fontosságára. A dolgozat során a *gyermek* és a *kiskorú* kifejezéseket a félreértések elkerülése érdekében szinonimaként használom.

Gyermekek védelme az online térben

Ebben a fejezetben általánosságban foglalkozom a gyermekek védelmével, amelyhez először elengedhetetlennek tartom meghatározni a tanulmány témája szempontjából legfontosabb fogalmat (gyermek – kiskorú). Ezt követően bemutatom az uniós és hazai szabályokat a gyermekek online térben való védelmével kapcsolatosan, kiemelve a gyermekpornográfia tényállásának szabályait, megalapozva ezzel a következő fejezetek témáját.

Fogalommeghatározás – gyermek vs. kiskorú

Az alábbiakban bemutatott jogszabályok nem használnak egységes elnevezést, amikor a gyermekek védelméről rendelkeznek. Ebben a részben ezeket a fogalmakat, azok különbségeit mutatom be.

Az Európa Tanács keretein belül 2007. október 25-én fogadták el Lanzarote-ban a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló

egyezményt (továbbiakban: Lanzarote Egyezmény), amely szerint gyermeknek kell tekinteni a 18 éven aluli személyeket [Lanzarote Egyezmény 3. cikk b) pont]. Az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye (a továbbiakban: Budapesti Egyezmény) nem határoz meg fogalmat, viszont ugyanúgy, mint a Lanzarote Egyezmény, a „gyermek” kifejezést használja. Hivatkozik a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezményre (a továbbiakban: Gyermkek jogairól szóló egyezmény), amely azért vehet fel problémákat, mert eszerint amennyiben a gyermek a rá alkalmazandó jogszabályok szerint nagykorúságát korábban eléri, már nem minősül gyermeknek (Gyermkek jogairól szóló egyezmény 1. cikk).

Mind az Európai Parlament és a Tanács (EU) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról szóló 2018/1808 irányelve (2018. november 14.) (a továbbiakban: AVMS-irányelv), mind pedig az Európai Parlament és a Tanács (EU) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról szóló 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) (a továbbiakban: DSA-rendelet) használja a „kiskorú” és a „gyermek” kifejezést is, azonban azt nem definiálja, mi a különbség a két fogalom között, vagy esetleg szinonimának tekinti-e őket. Az Európai Parlament és a Tanács a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2011/93/EU irányelv (2011. december 13.) (a továbbiakban: gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv) meghatározza, hogy gyermeknek kell tekinteni „bármely 18 évesnél fiatalabb személyt” [gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv 2. cikk a) pont].

A magyar törvényeket vizsgálva azok egyike sem tartalmaz fogalommeghatározást a gyermekekre, kiskorúakra nézve. A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mtv.) felváltva használja a két kifejezést, a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) a „kiskorú” kifejezést használja.

Nézzük, mit is jelentenek ezek a kifejezések a magyar jogszabályi környezetben. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerint kiskorúnak kell tekinteni a 18 éven aluli személyeket, de házasságkötéssel nagykorúvá válhatnak [Ptk. 2:10. § (1) bekezdés]. A Ptk. használja a gyermek kifejezést, de nem határozza azt meg, azonban a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) szerint gyermeknek kell tekinteni a Ptk. szerinti kiskorút [Gyvt. 5. § a) pont]. Eszerint a „gyermek” és a „kiskorú” szinonimának tekintendők, azonban ez a gyermekpornográfia tényállása tekintetében komoly aggályokat is felvet, hiszen így a 16. életévét betöltött, házasságot kötött személyre nem terjedne ki a büntetőjogi védelem. A Btk. annak érdekében, hogy ezeket az ellentmondásokat kiküszöbölje, a gyermekpornográfia passzív alanyaként a „tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt” határozza meg (Btk. 204. §).

A fogalommeghatározásokat áttekintve látható, hogy nem egységes a gyakorlat a „kiskorú” és a „gyermek” kifejezés használatában, hol külön fogalomként, hol pedig szinonimaként használják. A büntetőjogi védelem szempontjából releváns személyi kör pontosítása érdekében az ilyen tárgyú jogszabályok egyértelműen meghatározzák, hogy kit kell gyermeknek tekinteni, vagy úgy, mint a magyar Btk., a „18 év alatti” kifejezést használják.

Gyermekek védelme az online térben

A Lanzarote Egyezmény kiemelten kezeli nemcsak a szexuális bűncselekmények kiskorú áldozatait, hanem a gyermekpornográfiával érintettek jogait is, kimondva, hogy ezen tartalmak ugyanúgy „ártalmasak a gyermekek egészségére és pszicho-szociális fejlődésére” (Lanzarote Egyezmény Preambulum). Az Európa Unió rendeletekkel és irányelvek segítségével igyekszik szabályozni az online térben zajló eseményeket, kiemelt figyelmet fordít a kiskorúak fizikai, szellemi és erkölcsi fejlődésére [AVMS-irányelv 28b. cikk a) pont]. Ennek érdekében az AVMS-irányelv Preambuluma alapján különös figyelmet kell fordítani a gyermekek adatainak kezelésére, valamint az őket érintő audiovizuális közlemények tartalmára [AVMS-irányelv Preambulum (21) és (28) bekezdés, 28b. cikk].

A DSA-rendelet szerint a digitális szolgáltatóknak célzott intézkedéseket kell meghozniuk a gyermekek jogainak védelme érdekében [DSA-rendelet 35. cikk j) pont]. Fokozottan figyelemmel kell lenniük az olyan tartalmakra, amelyek gyermekek szexuális bántalmazását ábrázolják, az azokat feltöltő felhasználókkal szemben szankciókat kell alkalmazniuk [DSA-rendelet Preambulum (61) és (64) bekezdés]. Továbbá a tagállamoknak olyan rendelkezéseket kell hozniuk, amelyekkel garantálják, hogy ezeket a tartalmakat eltávolítják, azok a nyilvánosság számára hozzáférhetetlenné válnak [DSA-rendelet Preambulum (119) bekezdés].

A hazai jogszabályok átültetve az uniós irányelveket szintén kiemelt figyelmet fordítanak a digitális környezetben is a kiskorúak szellemi, lelki, erkölcsi és fizikai fejlődésére. Ennek érdekében az őket negatívan befolyásoló tartalmakat különös odafigyeléssel kell közzétenni, amennyiben lehetséges, meg kell akadályozni, hogy azokhoz hozzáférjenek [Smtv. 19. § (2) bekezdés].

A gyermekek védelme érdekében alkalmazandó szabályokat az Mttv. tartalmazza. Az Mttv. rögzíti, hogy a kiskorúak védelme érdekében milyen kategóriákba kell az egyes műsorokat a tartalmuk szerint besorolni [Mttv. 9. § (2)–(7) bekezdés]. A közszolgálati médiaszolgáltatás céljának kell tekinteni „a kiskorúak testi, lelki és erkölcsi fejlődését, érdeklődését szolgáló, ismereteit gazdagító műsorszámok, valamint a gyermekvédelem céljait szolgáló ismeretterjesztő, felvilágosító műsorszámok közzétételét” [Mttv. 83. § (1) bekezdés h) pont].

A gyermekpornográfia tényállása

Az ENSZ Gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött, a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló Fakultatív Jegyzőkönyv preambulumban felszólítja az államokat, hogy világszerte bűncselekménnyé kell minősíteni a gyermekpornográfia:

- előállítását,
- terjesztését,
- exportálását,
- továbbítását,
- importálását, valamint
- szándékos birtoklását (2009. évi CLXI. törvény Preambulum).

Gyermekpornográfiaként definiálja a gyermek kifejezett szexuális cselekményben való részvételének vagy a gyermek nemi szerveinek szexuális célú bármilyen módon történő bemutatását [2009. évi CLXI. törvény 2. cikk (c) pont]. A jegyzőkönyv nem tesz említést a számítógép által generált, valamint nem létező személyek valóságghű ábrázolásáról sem.

Az Amerikai Egyesült Államokban szövetségi szinten és az államok mindegyikében büntetni rendelik a gyermekpornográfiát, azonban egyes államokban más elnevezéssel (gyermekek szexuális kizsákmányolása). A szövetségi törvény értelmében büntetendő a gyermekpornográf anyag:

- előállítása,
- terjesztése,
- fogadása, valamint
- birtoklása (Citizen's Guide To U.S. Federal Law on Child Pornography 2023).

Gyermekpornográf anyagnak minősül a törvény értelmében kiskorú részvételével zajló szexuális magatartás bármilyen vizuális ábrázolása, akár számítógép által generált tartalom is. Elegendőnek tekinti, hogy az anyagon szereplő személy kiskorúnak tűnjön (Citizen's Guide To U.S. Federal Law on Child Pornography 2023).

A Budapesti Egyezmény számítástechnikai adat tartalmával kapcsolatos bűncselekményként szabályozza a gyermekpornográfiát meghatározva annak elkövetési magatartásait, amelyek számítástechnikai eszközökhöz, rendszerekhez kapcsolódhatnak:

- készítés,
- felajánlás, hozzáférhetővé tétel,
- továbbítás, forgalomba hozatal,
- megszerzés,
- birtoklás (Budapesti Egyezmény Második rész I. fejezet III. cím 9. cikk).

A Budapesti Egyezmény gyermekpornográfiának tekinti „a vizuális úton ábrázolt kifejezetten szexuális magatartást tanúsító kiskorú személyt, kifejezetten szexuális magatartást tanúsító kiskorúnak tűnő személyt, kifejezetten szexuális magatartást tanúsító kiskorú személyt megjelenítő valóságghű képet” (Budapesti Egyezmény Második rész I. fejezet III. cím 9. cikk 2. pont).

A Lanzarote Egyezmény preambuluma rögzíti, hogy a gyermekek szexuális kizsákmányolásának egyik formája a gyermekpornográfia, amely rombolja a gyermek egészségét és pszichoszociális fejlődését. Az infokommunikációs technológiák nagy fokú fejlődése miatt nemzetközi együttműködés szükséges a hatékony fellépés érdekében (Lanzarote Egyezmény Preambulum). A Lanzarote Egyezmény büntetni rendeli a gyermekpornográf anyag

- készítését,
- kínálását,
- hozzáférhetővé tételét,
- terjesztését,
- továbbítását,
- beszerzését,
- birtoklását, valamint
- tudatos megtekintését/használatát [Lanzarote Egyezmény 20. cikk (1) bekezdés].

Gyermekpornográf anyagként definiálja azokat a vizuális anyagokat, amelyek szexuális célt szolgálnak, és kiskorúak szexuális magatartását vagy nemi szervét ábrázolják [Lanzarote Egyezmény 20. cikk (2) bekezdés]. A Lanzarote Egyezmény az államok döntésére bízta, hogy a kitalált kiskorú személyek szimulált megjelenítését, valamint a meghatározott kor felett, beleegyezéssel készült gyermekpornográf anyagok tekintetében elkövetett cselekményeket büntetni rendeli-e [Lanzarote Egyezmény 20. cikk (3) bekezdés].

A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv szerint büntetendő:

- megszerzés, birtoklás,
- informatikai és kommunikációs technológia útján történő tudatos hozzáférés,
- megosztás, terjesztés vagy továbbítás,
- felajánlás, nyújtás vagy hozzáférhetővé tétel,
- készítés [Gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv 5. cikk (2)–(6) bekezdés].

A gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv szerint gyermekpornográf anyag „minden olyan anyag, amely vizuálisan ábrázolja a kifejezetten szexuális magatartást tanúsító vagy ilyen magatartást színlelő gyermeket; vagy gyermek nemi szerveit mutatja be, elsődlegesen szexuális céllal; vagy minden olyan anyag, amely vizuálisan ábrázolja a kifejezetten szexuális magatartást tanúsító vagy ilyen magatartást színlelő gyermeknek tűnő személyt, vagy amely gyermeknek tűnő személy nemi szerveit mutatja be, elsődlegesen szexuális céllal; vagy kifejezetten szexuális magatartást tanúsító gyermek valóságghú képei, vagy gyermek nemi szerveinek valóságghú képei, elsődlegesen szexuális céllal” [Gyermekek szexuális bántalmazásáról szóló irányelv 2. cikk c) pont].

Az uniós jog a védelmi szintet magasra emeli, büntetni rendeli a virtuális és a pszeudo-gyermekpornográfiát is. Az irányelvi rendelkezések így egységes – magas szintű – szabályozást biztosítanak az Európai Unió tagállamaiban.

A német StGB. eltérően rendeli büntetni a 14 év alattiakat („kinderpornographisch”), valamint a 14–18 év közöttieket („jugendpornographisch”) ábrázoló anyagokat, azonban mindkét esetben büntetendőnek nyilvánítja a valóságghú ábrázolást is (Deutsches StGB 184b. és 184c. §). Az osztrák törvény nem a gyermekpornográfia kifejezést használja, hanem a gyermekek szexuális kizsákmányolását és bántalmazását ábrázoló anyag elnevezést,² ezen törvény szintén büntetni rendeli a valóságghú ábrázolást is (Österreichisches StGB. 207a. §).

A magyar Btk. rendkívül szigorú ezen bűncselekmény tekintetében, az elkövetési magatartások széles körét büntetni rendeli (Btk. 204. § és 204/A. §). A törvény indokolása kiemeli, hogy a jelenlegi tényállás minden eddiginél „differenciáltabb módon és szigorúbban szabályozza a gyermekpornográfia tényállását. Bővíti az elkövetési magatartások körét, megemeli a büntetési tételeket, a tényállást kiegészíti új minősített esetekkel és újra definiálja a pornográf felvétel fogalmát”. Ennek érdekében különös hangsúlyt helyez

² „Bildliches sexualbezogenes Kindesmissbrauchsmaterial und bildliche sexualbezogene Darstellungen minderjähriger Personen.”

az előrehozott védelemre.³ Mindezekkel a törvényhozó meg kívánja erősíteni a nemzetközi szinten is erőteljesen megjelenő gyermekvédelmi célokat.

A magyar jogszabályok alapján gyermekpornográf anyag „a másnak vagy másoknak a nemiséget súlyosan szeméremszértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon történő ábrázolása, ideértve a nem létező személy vagy személyek valóságghű ábrázolását is” [Btk. 204. § (8) bekezdés].

Egyre több gyermekpornográfiával foglalkozó szakember gondolja úgy, hogy ez a kifejezés nem elég hatásos, nem tükrözi a bűncselekmény súlyosságát, emiatt, ahogy az osztrák StGB.-ben is látható, nemzetközi szinten is elkezdtek a gyermekek szexuális kizsákmányolását ábrázoló anyagként,⁴ valamint gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló anyagként⁵ nevezni, attól függően, mit ábrázol az adott felvétel (GREIJER–DOEK 2016: 39). Ennek bevezetése érdekében 18 szervezet, köztük az Interpol, kidolgozta a Luxemburgi iránymutatásokat, amely alapján a gyermekpornográfiát gyermekek szexuális bántalmazásának kell nevezni. Álláspontjuk szerint azok az anyagok, amelyek gyermekeket ábrázolnak, nem nevezhetők pornográfoknak, hanem visszaélésnek, bántalmazásnak tekintendők.⁶

Azzal, hogy a Lanzarote Egyezmény is engedi bizonyos módzatok kriminalizálásának elhagyását, úgy, mint a valóságghű gyermekpornográf anyag tekintetében, a nemzetközi gyakorlat megoszlik, bizonyos cselekmények legalizálódnak, ez pedig a gyermekpornográfia elleni szigorú fellépést megtörheti (GREIJER–DOEK 2016: 42). A Lanzarote Egyezmény a rendelkezéseitől több esetben eltérést enged, ami tovább nehezíti az egységes fellépést. Több ország is élt az eltérés lehetőségével. Oroszország nem rendeli büntetni a gyermekpornográfia elkövetését a valóságghű képekre; Dánia, Németország, Liechtenstein, Svédország és Svájc nem terjeszti ki a büntetőjogi védelmet arra az esetre, amikor a képen szereplő gyermek hozzájárulásával és saját felhasználásra készítenek és birtokolnak ilyen jellegű felvételeket. Luxemburg nem kriminalizálja a „gyermekpornográfia tudatos megtekintését vagy használatát informatikai és hírközlési technológiák segítségével” [Lanzarote Egyezmény 20. cikk (1) bekezdés f) pont], Franciaország és Belgium ezen pont kísérletét, valamint a gyermekpornográfia birtoklásának kísérletét nem rendeli büntetni, továbbá Belgium és Andorra az „olyan pornográf szereplések tudatos látogatása, amelyekben gyermekszereplők is vannak” [Lanzarote Egyezmény 21. cikk (1) bekezdés c) pont] elkövetési magatartás kísérletét nem kriminalizálja (Council of Europe [é. n.]).

Véleményem szerint a gyermekpornográfia ellen teljes körű, szigorú fellépés szükséges, tehát mindenfajta gyermekpornográf tartalmú, akár számítógép által generált valóságghű, akár valóságos anyaggal kapcsolatos elkövetési magatartást büntetni kell, még hozzá a lehető legegységesebb formában. Egy új kifejezés bevezetése álláspontom szerint nehézségekbe ütközne, bár a „CSAM” és „CSEM” kifejezések valóban súlyosabb bűncselekmény hatását keltik, azonban mindegyik más-más kört fed le, így az elkülönítés bonyodalmakat okozna.

³ Például: Btk. 204. § (6) bekezdés: pornográf felvételen való szereplésre felhívás.

⁴ Child sexual exploitation material (CSEM).

⁵ Child sexual abuse material (CSAM).

⁶ Lásd: <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/Appropriate-terminology>

A gyermekpornográf bűncselekmények elkövetési módjai

Ahhoz, hogy nyomozás indulhasson gyermekpornográfia ügyében, értelemszerűen valahogyan tudomást kell szereznie a hatóságoknak a jogellenes cselekményről. Ezen bűncselekmény esetében a gyakorlatban ez kétféle módon valósul meg, vagy a felvételen szereplő gyermek szülei, a gyámhatóság vagy bármely hozzá kötődő intézmény tesz feljelentést, vagy ami egyre gyakoribb, hogy az internetes szolgáltatók eleget téve bejelentési kötelezettségüknek jelentik az általuk észlelt jogellenes tartalmakat.

Az internet elterjedésével a bűnüldöző hatóságoknak újabb és újabb kihívásokkal kell szembenézniük (SZABÓ–CSAPUCHA 2020: 22). Különösen igaz ez a gyermekeket veszélyeztető bűncselekményekre, a pornográf felvételekhez való hozzáférés egyre gyorsabb és egyszerűbb (CSAPUCHA 2019).

Az online térnek köszönhetően a gyermekpornográfia globálissá vált, egyre nehezebbé válik ezen bűncselekmények felderítése (DORNFELD–MEZEI 2017). Mindezek miatt a nemzetközi szervezetek és a tagállamok is felismerték, hogy erőteljes és szigorú fellépés szükséges ahhoz, hogy meg tudják előzni, fékezni ezen tartalmak terjedését (SZENTKUTI–SZÜTS 2003).

Bejelentési kötelezettség

Az Amerikai Egyesült Államokban működik egy nonprofit szervezet, a National Center for Missing and Exploited Children, amelynek célja felhívni a figyelmet a gyermekek elrablására, illetve szexuális kizsákmányolásukra, továbbá ezen bűncselekmények megelőzésében is segédkezik. Témám szempontjából ez utóbbi tevékenysége releváns, hiszen egy olyan intézményt üzemeltet, a CyberTipline-t, amelynek keretében az internetes szolgáltatóknak be kell jelenteniük az általuk észlelt, a gyermekek szexuális kizsákmányolásával, így a gyermekpornográfiával kapcsolatos tartalmakat. Ezen túlmenően működik egy másik intézmény is, a Take It Down, amely egy olyan ingyenes szolgáltatást nyújt, ahol bárki, ingyenesen, névtelenül bejelentheti az általa észlelt gyermekpornográf tartalmat.⁷

Az Amerikai Egyesült Államokban jogszabály kötelezi az internetes szolgáltatók egy részét arra, hogy jelentést tegyenek az általuk észlelt azon tartalmakról, amelyek a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatosak [18 U.S. Code § 2258A a) pont]. A szolgáltatóknak a Cyber Tipline-nak kell jelentést tenniük, amelynek tartalmaznia kell a feltöltésről, felfedezésről szóló előzményeket, a feltöltő személyéről szóló információkat az azonosítása érdekében, földrajzi adatokat, magát a gyermekpornográf felvételt, továbbá az ezzel kapcsolatban folytatott kommunikációt [18 U.S. Code § 2258A b) pont]. Ezeket a jelentéseket automatikusan továbbítani kell a bűnüldöző szerveknek, szükség esetén akár az Amerikai Egyesült Államokon kívüli, nemzetközi bűnüldöző szerveknek [18 U.S. Code § 2258A c) pont].

A Budapesti Egyezmény alapján is megállapítható az internetes szolgáltatók közlési kötelezettsége, amely az előfizetői adatokra, a szolgáltató által birtokolt,

⁷ Lásd: www.missingkids.org

a bűncselekménnyel kapcsolatos minden adatra kiterjed (Budapesti Egyezmény Második rész II. fejezet III. cím 18. cikk 1. bekezdés).

A DSA-rendelet alapján a tárhelyszolgáltatóknak bejelentési kötelezettsége van az általuk észlelt jogellenes tartalmak, így a gyermekpornográf felvételek vonatkozásában is. Ennek érdekében olyan mechanizmusokat kell működtetniük, amelyekkel segítik a magánszemélyek általi bejelentést is, valamint a jogellenes tartalmakat feltöltők felé fel kell függeszteniük szolgáltatásaikat (DSA-rendelet 16. cikk).

Fontos megjegyezni, hogy a szolgáltatók csak abban az esetben felelnek harmadik fél által feltöltött jogellenes tartalomért, amennyiben konkrétan tudtak róla. Ez egy egyértelműen azonosítható információ tényleges felismerését jelenti. Ebben az esetben is mentesülhet a felelősség alól, ha az ilyen jogellenes tartalmakat bizonyos szűrőprogramok alkalmazásával önként keresi (SORBÁN 2023). Ennek a rendelkezésnek a bevezetése azért szükséges, mert alapesetben a szolgáltatóknak nem áll érdekükben szűrni a tartalmakat, így ösztönzési rendszert kell ehhez az Európai Uniónak, illetve a tagállamoknak kiépíteniük (SORBÁN 2019).

Annak érdekében, hogy a szolgáltatók eleget tehessenek az előbbieken bemutatott kötelezettségüknek, tartalomszűrő mechanizmusokat kell bevezetniük, amelyek segítik a pornográf felvételek felderítését. Ez történhet magánszemélyek általi észlelés bejelentése alapján, másrészt automatikus azonosítás által, algoritmusok vagy a mesterséges intelligencia alkalmazásával.

Algoritmusok alkalmazása

A pornográf tartalmak kiszűrésére a leggyakrabban használt módszer az algoritmusok alkalmazása, amelyek többféleképpen tudják azonosítani a gyermekpornográf tartalmakat.

Egyrészt vizsgálják a feltöltött képeket, videókat, és olyan jellemzőket keresnek, amelyek alapján első lépésben az arc, a szem és az orr környékének elemzésével kiszűrik a gyermekeket ábrázoló képeket, illetve a róluk készült videófelvételeket (SAE-BAE et al. 2015: 2). Ezt követően a bőrszín alapján, a szabad bőrfelületek arányainak vizsgálatával észleli a meztelenséget (GANGWAR et al. 2017: 1). Videófelvételek esetében a meztelenség érzékelése és az arcelemzés mellett az azokon látható személyek viselkedését is elemzik a szoftverek (VITORINO et al. 2018).

Másrészt a tartalomszűrés megvalósulhat hash értékek elemzésével, amikor a szoftverek alkalmazásával történik a gyanús elemek kiszűrése, a tartalomminták azonosítása (LOSHIN 2022). Ezen algoritmusok a képek, videófelvételek tartalmát elemzik, úgy, hogy egy adott fájltszámsorozattá alakítanak, ez kvázi egy ujjlenyomatot képez az adott felvételtől (REYES 2023). Ahhoz, hogy ez a módszer hatékonyan tudjon működni, szükség van a hash értékek kategorizálására és egy adatbázisban való összesítésére (GUERRA–WESTLAKE 2021). Minden automatikusan működő tartalomszűrő mechanizmus esetén lehetségesek téves észlelések, ezért szükséges kézi ellenőrzés is (GANGWAR et al. 2017: 2). Két nagy platform, a Google és a YouTube is kidolgozott ilyen rendszereket, amelyeket elérhetővé tesznek a többi szolgáltató számára is a jogellenes tartalmak hatékonyabb kiszűrése érdekében.

Az Egyesült Királyság felállította az Internet Watch Foundation nevű jótékonyági szervezetet, amelynek célja az Egyesült Királyság területén tárolt gyermekpornográf tartalmak kiszűrése. Ehhez lehetősége van a magánszemélyeknek bejelentést tenni, amennyiben ilyen tartalmakat észlelnek, továbbá a szervezet ügynökei is folyamatosan vizsgálják a joghatóságuk alá tartozó platformok tartalmait, és szükség esetén intézkednek az eltávolításuk érdekében. A szervezet évről évre egyre több gyermekpornográf tartalmat azonosít, számításaik szerint egy adott weboldalon kétpercenként megjelenik egy ilyen tartalom.⁸

A Facebook „előugró ablakok” segítségével igyekszik küzdeni a gyermekpornográfia ellen. Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy ha valaki gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos kifejezésre keres rá, vagy gyermekpornográfiát ábrázoló képet kíván megosztani, akkor ebben az ablakban figyelmezteti, hogy egyrészt ellentétes a Facebook irányelveivel, másrészt milyen jogi következményei vannak az ilyen felvételek birtoklásának, megosztásának (DAVIS 2021).

A YouTube már régóta működtet egy olyan programot, amely segíti a szerzői jogok védelmét. Ez a Content ID, amely bizonyos feltételeknek megfelelő szolgáltatóknak teszi lehetővé, hogy beküldjék szerzői jogi védelem alá eső fénykép- és videófelvételeiket, ezzel segítve az automatikus tartalomazonosítást.⁹

Ezután kifejlesztettek egy külön programot, a YouTube CSAI (Child Sexual Abuse Imagery) Matchet, amelynek célja a gyermekek kizsákmányolásáról szóló videók terjedésének megállítása. Ez egy olyan videóegyeztési technológia, amelyben minden feltöltött videó kap egy digitális azonosítót, egy úgynevezett fingerprintet, amely egyedileg mutatja meg, hogy az milyen tartalommal rendelkezik. Ezt követően az alkalmazásprogramozási felület (API) összehasonlítja ezeket az azonosítókat, és ha valamelyik videófelvételt gyermekpornográf tartalommal bírónak találja, azt utána „kézi” ellenőrzésnek vetik alá. Amennyiben az eljáró ellenőr megerősíti a program által kiszűrt tartalom jogellenességét, akkor keletkezik jelentési kötelezettsége az adott szolgáltatónak.¹⁰

A Google programja, a CSAM (Child Sexual Abuse Material) segít a gyermekpornográf tartalmú fényképfelvételek kiszűrésében. Ez egy olyan Google által kifejlesztett technológia, amely hash (ez az úgynevezett hash kód hivatott biztosítani a hitelességet, ez egy egyedi adattáblományhoz rendelt karaktersorozat) technológiát alkalmazva hasonlítja össze a tartalmakat (CSAPUCHA 2019). Ezek az algoritmusok folyamatos fejlesztés alatt állnak annak érdekében, hogy naprakészek lehessenek, le tudják követni a gyorsan változó internetes világot.¹¹

Ez a program osztályozza az adott platformra feltöltött képeket, prioritizálja azokat az általa érzékelt tartalom alapján. A program automatikusan kiszűri, azonosítja az általa jogellenesnek vélt felvételeket, amelyek miatt jelentéstételi kötelezettség állhat fenn. Azonban a cselekvés előtt még itt is alávetik a kiszűrt tartalmakat egy „kézi” ellenőrzésnek, majd csak ezt követően jelentik a gyermekpornográf tartalmú felvételeket a bűnüldöző hatóságoknak (Google Fighting child sexual abuse online [é. n.]; Google Discover our child safety toolkit [é. n.]).¹²

⁸ Lásd: <https://www.iwf.org.uk/>

⁹ Lásd: <https://support.google.com/youtube/answer/2797370?hl=en>

¹⁰ Lásd: <https://www.youtube.com/csai-match/>; <https://protectingchildren.google/tools-for-partners/>

¹¹ Lásd: <https://protectingchildren.google/#introduction>

¹² Lásd: <https://protectingchildren.google/tools-for-partners/>; <https://protectingchildren.google/#introduction>

A kiszűrt tartalom sorsa

A nyomozás befejeztével, az elkövető felderítésével és felelősségének megállapításával még nem ér véget az a folyamat, amelyet a gyermekek védelme érdekében a szolgáltatóknak és a bűnüldöző hatóságoknak meg kell tenniük. Gondoskodniuk kell arról, hogy az adott gyermekpornográf felvétel többé ne legyen elérhető a nyilvánosság számára. Bár sokan azt mondják, hogy ami egyszer felkerült az online térbe, azt már sohasem lehet onnan eltávolítani, mégis egy ilyen bűncselekmény esetén, amely a gyermekek jogait, védelmüket súlyosan sérti, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy ezek a tartalmak többé ne legyenek hozzáférhetőek.

A felvételek lefoglalása azonban kérdéseket vet fel. Amennyiben az elkövető teljes informatikai rendszerét lefoglalják, azzal komoly anyagi károkat lehet okozni, továbbá a személyes adatok védelme is sérülhet abban az esetben, ha a terhelttől különböző személy érintett a lefoglalással. (SORBÁN 2016: 133). Egy másik lehetőség, hogy csak az érintett adatot, jelen esetben gyermekpornográf felvételt tartalmazó adathordozót foglalják le, ami nem okoz a szükségesnél nagyobb sérelmet. Adott esetben lehetőség van csak az adathordozó jogellenes tartalmának lefoglalására is, amely az adatok átmásolását jelenti. Ebben az esetben biztosítani kell, hogy az eredeti helyén ne lehessen újra hozzáférni, és az átmásolt adattartalom mindenben megegyezzen az eredetivel, vagyis egy bitazonos másolatot kell készíteni (SORBÁN 2016: 134).

A Budapesti Egyezmény megteremti a számítástechnikai adatok jogszerű lefoglalásához szükséges jogszabályi háttérrel. Ennek értelmében az illetékes hatóságok a területükön található számítástechnikai rendszert, adatot vagy annak egy részét foglalhatják le (Budapesti Egyezmény Második rész II. fejezet IV. cím 19. cikk). Amennyiben nem az adott állam illetékességi területén van a lefoglalni kívánt adat vagy rendszer, akkor lehetősége van a hatóságoknak jogsegélykérelem előterjesztésére is (Budapesti Egyezmény Harmadik rész II. fejezet I. cím 29. cikk).

A DSA-rendelet alapján az adott tagállam hatáskörébe tartozó digitális szolgáltatók által birtokolt adattartalom lefoglalható, amennyiben az feltételezett jogsértéssel kapcsolatos [DSA-rendelet 51. cikk b) pont].

A mesterséges intelligencia megjelenése

A mesterséges intelligencia a gyermekpornográfia bűncselekményének felderítésére kétféleképpen tud hatni, egyfelől segíti azt, másfelől viszont nehezíti. Az egyre elterjedtebb MI nemcsak szöveges tartalmak készítésében lehet a segítségünkre, hanem sajnálatos módon jogellenes fénykép- és videófelvetelek készítésére is alkalmas. Ezt a lehetőséget egyre többen használják ki, és készítettetnek MI-vel gyermekpornográf tartalmú felvételeket, amelyek még több kihívás elé állítják a bűnüldöző hatóságokat.¹³

A MI által generált valósághű képek és videófelvetelek esetében rendkívül nehéz megállapítani, hogy azok mesterségesen készültek. Vannak országok, amelyek kérdésesnek

¹³ Lásd: <https://www.iwf.org.uk/>

tartják, hogy ez beleilleszthető-e a gyermekpornográfia tényállásába, ez a valóságghú képek kriminalizálásának kérdéséből is ered. Az Egyesült Királyság véleménye szerint, mivel a felhasználó adja meg a paramétereket, amelyek mentén az MI a felvételeket készíti, így ez is büntetendő cselekmény (Internet Watch Foundation 2023: 6).

Jelenleg még nehéz kijátszani a MI-irányelveket, azok próbálják megakadályozni az ilyen tartalmak generálását, leginkább úgy, hogy az adott szoftvert nem ismertetik meg a pornográfiával, így nem tud eleget tenni ilyen jellegű utasításoknak (Internet Watch Foundation 2023: 15). Azonban a dark weben – amely a gyermekpornográfia elkövetése fő helyszínének tekinthető – terjed egy olyan kézikönyv, amely „lemeztelenítő szoftver” használati utasítását tartalmazza (RIDDELL–DEMOSS–GORBUTT 2023). A technológia lényege, hogy egy kiskorút ruhában ábrázoló képet kell feltölteni a programba, ami „lemezteleníti” a képen szereplőt, így előáll a gyermekpornográf felvétel, amellyel később a képen szereplő kiskorút zsarolják (MILMO 2024). A zsarolás keretében vagy gyermekpornográf felvételeket kérnek, vagy pénz fizetésére szólítják fel, annak elkerülése érdekében, hogy a mesterségesen róla előállított meztelen anyagok nyilvánosságra kerüljenek (PLASENCIA 2024).

Másfelől viszont az MI alkalmazása nagyban hozzájárulhat a hatékonyabb tartalomszűréshez, vagyis ahhoz, hogy nagyobb valószínűséggel tudják azonosítani a gyermekpornográf tartalmakat. Továbbá segíthet olyan tartalmak kiszűrésében, amelyeket az eddig alkalmazott algoritmusok segítségével nem lehetne felderíteni, mert azok nem tudnák őket gyermekpornográf tartalomként azonosítani. A Google számításai szerint az MI alkalmazásával 700%-kal több jogellenes tartalmat lehet kiszűrni, és intézkedni azokkal kapcsolatban (Google 2018).

Dark web

A kibertér átalakulásával megjelentek új bűncselekményformák, meglévők pedig átalakultak (HERTELENDI 2022: 600). Igaz ez a gyermekpornográfiára is, hiszen az internet megkönnyíti a terjesztést, előállítását, hozzáférhetővé tételt és a kereskedelmet is, amelynek a fő helyszíne a nyílt webről egyre inkább áthelyeződik a dark webre, ami új nyomozási technikák, eszközök alkalmazását teszi szükségessé.

A dark weben számos oldalon népszerűsítik a gyermekpornográfiát, a fórumokon ezek a tartalmak altémák (nem, életkor, „súlyosság”) szerint érhetők el, amelyek iránt aktív érdeklődés figyelhető meg (GANNON et al. 2023). A gyermekpornográf tartalmak elérése elsősorban csererendszerben történik, nyereség nélkül, azonban már működnek olyan oldalak is a dark weben, amelyeken regisztráció és díjfizetés ellenében meg lehet tekinteni, valamint le lehet tölteni ilyen anyagokat, az árazás a tartalomtól függ (életkor, testhelyzet, végzett magatartás) (LIGGETT 2018: 1).

A nyomozó hatóságok számára a dark weben megjelenő és terjedő illegális tartalmak felderítése nehézségekbe ütközik. A csak digitálisan létező anyagokat nehéz megtalálni, a határokon átnyúló elkövetések miatt pedig szervezett nemzetközi együttműködés szükséges, ezek a nyomozások gyakran költségesek, így sokszor háttérbe szorulnak (How the Dark Web Hides Child Sexual Abuse Material 2023). Nemzetközi együttműködésnek

köszönhetően már felszámolták az egyik legnagyobb gyermekpornográfiát kínáló dark webes piacteret, a Welcome to Videót (A megalapozott gyanú: gyermekpornográfia 2020), sikeresen elfogták az egyik legnagyobb fórum, a „Boytown” üzemeltetőjét (GANNON et al. 2023), valamint felfedték a Pedoboard nevű oldalt is, amely irányításának átvétele után több felhasználót is sikeresen azonosítottak (SERBAKOV 2020: 96).

A dark weben folyó bűnözés felderítéséhez gyakran elengedhetetlen szakértők bevonása, továbbá gyakran folytatnak fedett műveleteket, adatgyűjtést vagy akár hackelést (SERBAKOV 2020: 95). A fizetési műveletek a rejtett átjárók alkalmazása miatt megtevesztik a fizetési szolgáltatókat, azonban az FBI-nak a Bitcoin-tranzakciók lekövetése révén már több, a dark weben működő gyermekpornográf oldalt sikerült felderítenie, és üzemeltetője ellen vádat emelnie. Ennek kapcsán sikerült a hatóságoknak felismerni, hogy elsősorban nem az elkövetőket, hanem az illegális oldalakat kell keresni, majd az irányítás átvétele után könnyen hozzáférhetnek a bűncselekményeket elkövetők adataihoz anélkül, hogy az ártatlanok személyes adatai veszélybe kerülnének (SERBAKOV 2020: 96). Fontos azonban figyelni arra, hogy a nyomozás során alkalmazott technikák, eszközök ne kerüljenek nyilvánosságra, hiszen ezek megismerése révén a dark weben tevékenykedők gyorsan tudnak reagálni azokra, és ismét nehezebbé válik a felderítésük (GANNON et al. 2023).

Bár több sikeres akció történt az elmúlt években, még mindig nem elég hatékony a fellépés a dark weben folyó bűnözés, így a gyermekpornográfia ellen. Ennek megváltoztatásához a költségek átcsoportosítására, szakértők képezésére van szükség, hiszen az nagymértékben megkönnyítené a felderítést, ha a nyomozó hatóság tagjai rendelkeznének megfelelő szakértelemmel.

Jövőbeli kilátások

A gyermekpornográfia felderítése érdekében nemzetközi összefogás és együttműködés szükséges. Ehhez elengedhetetlen a nemzetközi szervezetek, nyomozó hatóságok, államok kormányainak, valamint a civil szervezetek összefogása és együttes fellépése.

Nemzetközi szervezetek, hatóságok

Az Európai Unió stratégiák és jogszabályok kidolgozása révén igyekszik elősegíteni a hatékony gyermekvédelmet. Az Európai Bizottság kimondta, hogy az Unió feladatának tekinti a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni hatékony küzdelmet, amelyhez szigorú fellépés és szankciók alkalmazása szükséges (European Commission 2024). A 2002/58/EK irányelv bizonyos rendelkezéseitől a technológiáknak a számfüggetlen személyközi hírközlési szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók által a gyermekek online szexuális bántalmazása elleni küzdelem céljából a személyes és egyéb adatok kezelésére történő használata tekintetében való ideiglenes eltérésről szóló 2021/1232 (EU) rendelet az EU prioritásként kezeli a gyermekvédelmet, és kimondja, hogy a vállalatok önkéntes alapon segíthetik a gyermekpornográfia felderítését, amelyhez a digitális lenyomatképzés (hashing), valamint a mesterséges intelligencia lehet a segítségükre. Eredetileg a rendelet

2024. augusztus 3-ig lett volna hatályban, azonban nem fogadták el az azt felváltó rendeletet, ezért meg kellett hosszabbítani a hatályát.

A CORDIS szerint a legfőbb cél a reagálóképesség fejlesztése az online gyermekpornográfiával szemben, vagyis olyan technológiai mechanizmusok kiépítése és alkalmazása szükséges, amelyek rendkívül nagy arányban képesek a gyermekpornográf tartalmak kiszűrésére, hozzájárulva így a hatékony felderítéshez. Ehhez továbbá szükség van az Europol és a tagállami hatóságok együttműködésére, a közöttük levő interakció elősegítéséhez egy közös platform kifejlesztése szükséges (European Commission 2020).

Az EU stratégiája a „gyermekek szexuális bántalmazása elleni hatékonyabb küzdelem érdekében” kimondja, hogy a célok elérése érdekében szükség van egyrészt a jelenlegi jogszabályok hatékony érvényesítésére, valamint azok felülvizsgálatára és szigorúbb fellépés alkalmazására. Továbbá szükségesnek tartják egy olyan kötelezettség előírását az online fórumok, weboldalak számára, amelyek elősegíthetnék a felderítést úgy, hogy az általuk észlelt gyermekpornográf tartalmakról jelentéseket kellene tenniük, és kötelesek lennének azok eltávolítására. A tagállamok közötti együttműködés fokozása nemcsak a büntetőügyekben létfontosságú, hanem a megelőzés terén is közös fellépés szükséges.¹⁴

Az EU jelenleg nem rendelkezik a National Center for Missing and Exploited Childrenhez hasonló, központosított struktúrával a gyermekpornográf tartalmakra vonatkozó jelentések feldolgozására és továbbítására, ebben az Amerikai Egyesült Államokra támaszkodik, rajtuk keresztül jutnak el az illetékesekhez ezek a CyberTipline-jelentések. Emiatt az EU célja a jövőben ennek a rendszernek az egyszerűsítése, olyan adatszolgáltatási kötelezettség előírása a vállalatok számára, amellyel nem tudnak visszaélni. Egy olyan független uniós központ szükségeltetik tehát, amely segítené a megelőzést és a felderítést is, valamint elősegítené az áldozatok védelmét és támogatását, továbbá létrehozna egy adatbázist, amely hozzájárulna a gyermekpornográf tartalmak hatékonyabb kiszűréséhez.¹⁵

Az EU által a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni fellépés elősegítése érdekében alapított szervezet az International Association of Internet Hotlines (INHOPE), amely elősegíti a nemzeti hotline-ok összekapcsolódását a gyermekpornográf tartalmak hozzáférhetetlenné tétele érdekében. A szervezet célja egy hash adatbázis létrehozása, amely hozzájárulna a gyermekpornográf tartalmak kiszűréséhez, a legfőbb cél pedig, hogy minél több gyermeket óvjanak meg a testi és lelki sérülésektől.¹⁶ Magyarországon ehhez a szervezethez kapcsolódva működik az Internet Hotline jogsegélyszolgálat, amelynek feladata a jogsértő tartalmak online térből való gyors eltávolításának segítése, valamint a jogellenes vagy kiskorúakra káros tartalmak bejelentése. A hozzájuk érkező bejelentéseket, miután azok jogsértő jellegéről megbizonyosodtak, továbbítják a nyomozó hatóság felé, valamint felhívják az adott weboldal üzemeltetőjét, hogy távolítsa el a jogsértő tartalmat. A szolgálat továbbá workshopok szervezése révén is igyekszik felhívni a figyelmet a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelem fontosságára és a jelenlegi problémákra (NMHH 2024).

¹⁴ Lásd: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/child-sexual-abuse_en

¹⁵ Lásd: https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/communication-campaigns/euvschildsexual-abuse-campaign-prevent-and-combat-child-sexual-abuse/eu-centre-prevent-and-combat-child-sexual-abuse_en

¹⁶ Lásd: <https://www.inhope.org/EN>

Az FBI felismerve a helyzet súlyosságát kialakított egy riasztási programot (Endangered Child Alert Program – ECAP), amelynek célja a gyerekeket ért szexuális zaklatás, gyermekpornográfia elkövetőinek azonosítása. Létrehoztak egy oldalt, ahol kiemelik kép vagy ismertetőjegy alapján az ilyen bűncselekmények terheltjeit, a cél ezzel a figyelemfelhívás.¹⁷ A fokozott fellépés érdekében az FBI létrehozott egy önálló nyomozócsoportot, amely csak a gyermekpornográfia felderítésével foglalkozik, ehhez beépülnek a dark weben szerveződő pedofilcsoportokba, és mindent megtesznek annak érdekében, hogy lebuktassák őket.¹⁸

Az Amerikai Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériuma 2006-ban elindította az úgynevezett Project Safe Childhood nevű programot, amelynek célja a gyermekek szexuális kizsákmányolása és bántalmazása elleni küzdelem. Ennek keretében kiemelték, hogy ezen bűncselekmények hatékony felderítéséhez együttműködés, koordinált fellépés, képzés, tudatosítás, valamint elszámoltathatóság szükséges.¹⁹

Az Interpol jelentéseiben szintén kiemeli, hogy a gyermekpornográfia elleni hatékony fellépéshez elengedhetetlen az együttműködés, hiszen sok esetben határokon átnyúló, akár kontinenseket átszelő bűncselekményekről van szó.²⁰ Az Interpol a nemzetközi együttműködés megkönnyítése érdekében létrehozott egy adatbázist (International Child Sexual Exploitation – ICSE), amelyben a nyomozó hatóságok adatokat, képeket, videófelvételeket oszthatnak meg egymással. A program célja, hogy könnyebben össze lehessen kötni az áldozatokat, elkövetőket és a helyszíneket, valamint elősegítse az országok közötti információcserét gyermekek szexuális kizsákmányolása esetén.²¹

Civil szervezetek

A gyermekpornográfia elleni hatékony küzdelem érdekében nemcsak állami fellépés szükséges, hanem a civil szervezetek munkájára is szükség van.

Az Amerikai Egyesült Államokban a National Center for Missing & Exploited Children nevű civil szervezet nemcsak az eltűnt gyermekek felkutatásának segítésére jött létre, hanem a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelemben is feladatokat vállal. Ez a szervezet működteti a CyberTipline-t, amely befogadja és feldolgozza a gyermekek szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos jelentéseket, így a gyermekpornográf anyagokat is, majd azokat továbbítja a bűnüldöző hatóságoknak. A szervezet célja a hatékony fellépés segítése, valamint a gyermekpornográfia elleni küzdelem fontosságára való figyelemfelhívás.²²

Az End Child Prostitution in Asian Tourism (a továbbiakban: ECPAT) civil szervezetek globális hálózata, amelynek célja a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelem segítése révén ezen bűncselekmények felszámolása. Az áldozatok segítése mellett

¹⁷ Lásd: <https://www.fbi.gov/wanted/ecap/view>

¹⁸ Lásd: <https://www.fbi.gov/investigate/violent-crime/vcac>

¹⁹ Lásd: <https://www.justice.gov/psc>

²⁰ Lásd: <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/Our-response-to-crimes-against-children>

²¹ Lásd: <https://www.interpol.int/Crimes/Crimes-against-children/International-Child-Sexual-Exploitation-database>

²² Lásd: <https://www.missingkids.org/gethelpnow/cybertipline>

részt vesznek a jogalkotásban, és a hatékonyabb fellépés érdekében kutatásokat végeznek a témában.²³ Az adott ország részes civil szervezetével a tagországokról országjelentéseket készítenek, amely hatékony eszköz lehet a gyermekek szexuális kizsákmányolása, így a gyermekpornográfia ellen. A jelentések bemutatják az adott ország aktuális helyzetét, nyomon követik a változásokat, valamint javaslatokat fogalmaznak meg mind a joggyakorlat, mind pedig a jogalkotás számára a kiskorúak védelme érdekében (ECPAT 2021: 1). A Magyarországról készült 2021-es országjelentés kiemeli, hogy az országban kockázati faktort jelent a mélyszegénység, a roma származás, valamint az állami gondozás. Továbbá felhívja a figyelmet a gyermekpornográfiával kapcsolatos eltérő joggyakorlatra, javasolja ennek a kivizsgálását és az egységes joggyakorlat kialakítását (ECPAT 2021: 38).

Magyarországon a Hintalovon Alapítvány kiemelt célként kezeli a gyermekek védelmét mind az offline, mind az online térben. Ennek érdekében évente vizsgálja a gyermekeket sértő bűncselekményeket és tesz közzé jelentéseket, amelyek a statisztikai adatok mellett megállapításokat tartalmaznak, valamint felhívják a figyelmet a helyzet javítására, akár megoldási javaslatok kidolgozásával. A Hintalovon Alapítvány része az ECPAT-hálózatnak, folyamatosan kapcsolatban áll más gyermekvédelmi szervezetekkel, amelynek keretében megosztják egymással a jó gyakorlatukat, hasznos ismereteket adnak át egymásnak.²⁴

Összegzés

A gyermekpornográfia hatékony nyomozása és a felderítési mutatók javítása érdekében ezen bűncselekmény tekintetében különösen fontos a jogalkotók, a bünyildöző hatóságok, valamint az internetes szolgáltatók magas fokú együttműködése. Ehhez a jogalkotóknak olyan jogszabályi környezetet kell teremteniük, amelyben ösztönzik a szolgáltatókat arra, hogy jelentést tegyenek az adott platformokon megjelenő jogellenes tartalmakról, ezért sokszor sajnos nehézségekbe ütközik, mivel ezzel a szolgáltatók bizonyítják azt, amit mindenki sejt, vagyis hogy ellenőrzés alatt tartják adatainkat. A visszasságok elkerülése érdekében ezért fontos a megfelelő jogalap megteremtése, amely révén senki sem vonja kétségbe, hogy szükséges a szolgáltatók általi tartalom-ellenőrzés. A hatékonyság növelése és a megelőzés érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani az oktatásra, egyrészt a gyermekek online térben való tudatosságát szükséges növelni, másrészt a jogalkalmazók informatikai tudását kellene bővíteni, hogy be tudják hozni lemaradásukat a kiberbűnözőkkel szemben.

Az ügyészégi gyakorlat alapján elmondható, hogy egyre több esetben kerül sor a szolgáltató bejelentése (Google, Snapchat) általi nyomozáselrendelésre. Ez minden esetben úgy történik, hogy az adott internetes szolgáltató készít egy jelentést a National Center for Missing and Exploited Children's CyberTipline szervezetének, ez az úgynevezett CyberTipline Report, amelyet a nemzetközi hatóságokon keresztül megkap a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóság és ügyészség. A jelentések tartalma nagyban hozzásegíti a bünyildöző hatóságokat az elkövető és a bűncselekmény körülményeinek felderítéséhez.

²³ Lásd: <https://ecpat.org/>

²⁴ Lásd: <https://hintalovon.hu/>

A gyermekpornográfia felderítéséhez és a küzdelem sikerességéhez elsősorban elengedhetetlen a jogegység megteremtése, vagyis hogy minden államban hasonlóan rendeljék büntetni ezt a bűncselekményt. Nemcsak az elkövetési magatartások széles körét kell lefednie a büntető törvénykönyvekben szereplő tényállásoknak, hanem az elkövetési módokat is. Véleményem szerint nem szabad hagyni, hogy egyes államokban kriminalizálják a valósághű, számítógép által generált gyermekpornográf anyagokat, míg más országokban legalizálják őket, egységesen kriminalizálni kell az ezen tartalmak tekintetében való elkövetéseket is, hiszen ugyanúgy veszélyesek a társadalomra, és ugyanolyan célzattal készülnek, történik a felhasználásuk, mint a valóságos gyermekpornográf anyagoknak.

Álláspontom szerint a gyermekpornográfia elleni küzdelem akkor tud hatékony lenni, ha a nyomozó hatóságok, kormányok és a civil szervezetek együttesen lépnek fel ellene, a határokon átnyúló jelleg miatt elengedhetetlen a kiterjedt nemzetközi együttműködés, az elkövetők informatikai jártassága miatt pedig mindenképpen szükség van a bűnüldöző szerveknél ilyen bűncselekmények felderítésére speciális szakértelemmel rendelkező személyek képzésére, alkalmazására. A mesterséges intelligencia megjelenésével és egyre kiterjedtebb alkalmazásával a kiberbűnözők olyan lépéselőnyre tettek szert, amelyet jelenleg a hatóságok nehezen tudnak lekövetni, ezért is szükséges speciális szakértelemmel rendelkező személyek összpontosítása ezen bűncselekmények nyomozására.

Felhasznált irodalom

- A megalapozott gyanú: gyermekpornográfia (2020). *Police.hu*, 2020. március 24. Online: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/a-megalapozott-gyanu-gyermekpornografia>
- Citizen's Guide To U.S. Federal Law On Child Pornography* (2023). Online: <https://www.justice.gov/criminal/criminal-ceos/citizens-guide-us-federal-law-child-pornography>
- Council of Europe [é. n.]: *Reservations and Declarations for Treaty No.201 - Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. Online: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=declarations-by-treaty&numSte=201&codeNature=0>
- CSAPUCHA Bernadett (2019): A „világháló árnyoldala”, avagy a gyermekpornográfia térnyerése az interneten. *Ügyészek Lapja*, 26(4–5), 55–68.
- DAVIS, Antigone (2021): Preventing Child Exploitation on Our Apps. *Meta*, 2021. február 23. Online: <https://about.fb.com/news/2021/02/preventing-child-exploitation-on-our-apps/>
- DORNFELD László – MEZEI Kitti (2017): Az online gyermekpornográfia elleni küzdelem aktuális kérdései. *Információ és Jog*, 68(1), 32–37.
- ECPAT (2021): *Országjelentés. Jelentés a gyermekek szexuális kizsákmányolásának formáiról, jellemzőiről és méreteiről*. Online: https://ecpat.org/wp-content/uploads/2021/05/ECO_HUNGARY_Final-version-HUNG_2February2021.pdf
- European Commission (2020): *Global Response Against Child Exploitation*. Online: <https://cordis.europa.eu/project/id/883341>
- European Commission (2024): *The Fight Against Child Sexual Abuse Receives New Impetus with Updated Criminal Law Rules*. Online: <https://doi.org/10.3030/883341>

- GANGWAR, Abhishek et al. (2017): *Pornography and Child Sexual Abuse Detection in Image and Video: A Comparative Evaluation*. In 8th International Conference on Imaging for Crime Detection and Prevention (ICDP 2017). Online: <http://dx.doi.org/10.1049/ic.2017.0046>
- GANNON, Colm et al. (2023): Child Sexual Abuse Material on the Darknet. *Forensische Psychiatrie, Psychologie, Kriminologie*, 17, 353–365. Online: <https://doi.org/10.1007/s11757-023-00790-8>
- Google (2018): *Using AI to Help Organizations Detect and Report Child Sexual Abuse Material Online*. Online: <https://blog.google/around-the-globe/google-europe/using-ai-help-organizations-detect-and-report-child-sexual-abuse-material-online/>
- GREIJER, Susanna – DOEK, Jaap (2016): *Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse*. Luxembourg: ECPAT International. Online: <https://ecpat.org/wp-content/uploads/2025/04/Second-Edition-Terminology-Guidelines-final.pdf>
- GUERRA, Enrique – WESTLAKE, Bryce Garreth (2021): Detecting Child Sexual Abuse Images: Traits of Child Sexual Exploitation Hosting and Displaying Websites. *Child Abuse & Neglect*, 122(6), 105336. Online: <http://dx.doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105336>
- HERTELENDI Lajos (2022): Egy dark weben elkövetett bűncselekmény felderítésének tanulságai, a nemzetközi összefogás jelentősége. Valóban nincs reális esély a dark neten elkövetett bűncselekmények elkövetőinek felderítésére? *Belügyi Szemle*, 70(3), 607–618. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.3.9>
- How the Dark Web Hides Child Sexual Abuse Material (2023). *Human Trafficking Front*, 2023. december 30. Online: <https://humantraffickingfront.org/dark-web-hides-csam/>
- Internet Watch Foundation (2023): *How AI Is Being Abused to Create Child Sexual Abuse Imagery*. Online: https://www.iwf.org.uk/media/q4zll2ya/iwf-ai-csam-report_public-oct23v1.pdf
- LIGGETT, Roberta (2018): *Commercial Child Sexual Abuse Markets on the Dark Web*. Online: https://cj.msu.edu/_assets/pdfs/cina/CINA-White_Papers-Liggett_Commercial_Child_Sexual_Abuse_Markets_Dark_Web.pdf
- LOSHIN, Peter (2022): Definition Content Filtering. *TechTarget*, 2022. április 5. Online: <https://www.techtarget.com/searchsecurity/definition/content-filtering>
- MILMO, Dan (2024): Paedophiles Create Nude AI Images of Children to Extort from Them, Says Charity. *The Guardian*, 2024. április 23. Online: <https://www.theguardian.com/technology/2024/apr/23/paedophiles-create-nude-ai-images-of-children-to-extort-them-says-charity>
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság [NMHH] (2024): *Az Internet Hotline szolgálatról*. Online: https://nmhh.hu/cikk/190105/Mi_az_Internet_Hotline
- PLASENCIA, Ariel (2024): Criminals Using Artificial Intelligence to Create Child Pornography: FBI. *Fox 13 Tampa Bay*, 2024. április 2. Online: <https://www.fox13news.com/news/criminals-using-artificial-intelligence-to-create-child-pornography-fbi>
- REYES, Marta (2023): This is How Artificial Intelligence Helps Detect Child Sexual Abuse Material Online. *Medium*, 2023. december 5. Online: <https://medium.com/@martareyessuarez25/this-is-how-artificial-intelligence-helps-detect-child-sexual-abuse-material-online-57aeed4d5463>
- RIDDELL, Morgan – DEMOSS, Adrienne – GORBUTT, Josh (2023): In Depth: How the FBI Tracks and Arrests Anonymous Predators. *KBTX*, 2023. december 28. Online: <https://www.kbtv.com/2023/12/28/depth-how-fbi-tracks-arrests-anonymous-predators/>
- SAE-BAE, Napa et al. (2015): *Towards Automatic Detection of Child Pornography*. 2014 IEEE International Conference on Image Processing (ICIP), 5332–5336. Online: <https://doi.org/10.1109/ICIP.2014.7026079>

- SERBAKOV Márton Tibor (2020): Kriminalitás a dark weben: illegális piacok, pedofil oldalak, terroristák és az ellenük való küzdelem. *Büntetőjogi Szemle*, 7(1), 91–107.
- SORBÁN Kinga (2016): A digitális bizonyíték a büntetőeljárásban. *Belügyi Szemle*, 64(11), 81–96. Online: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2016.11.5>
- SORBÁN Kinga (2019): Online Sohaország – A gyermekpornográfia elleni küzdelem és a platformok. *Ludovika.hu*, 2019. október 25. Online: <https://www.ludovika.hu/blogok/itkiblog/2019/10/25/online-sohaország-a-gyermekpornografia-elleni-kuzdelem-es-a-platformok/>
- SORBÁN Kinga (2022): Merre tovább az online gyermekvédelemben? A kiskorúak védelme az új média-környezetben megjelenő káros tartalmaktól. *Glossa Iuridica*, 9(1–2), 65–88.
- SORBÁN, Kinga (2023): An Elephant in the Room – EU Policy Gaps in the Regulation of Moderating Illegal Sexual Content on Video-Sharing Platforms. *International Journal of Law and Information Technology*, 31(3), 171–185. Online: <https://doi.org/10.1093/ijlit/eaad024>
- SZABÓ Judit – CSAPUCHA Bernadett (2020): A gyermekpornográfia tényállása a jogerős bírósági ítéletek tükrében, különös tekintettel a fiatalok elkövetőkre – 1. rész. *Ügyészségi Szemle*, 5(2), 22–37.
- SZENTKUTI Dániel – SZÜTS Márton (2003): Az Internet és a büntetőjogi felelősség egyes kérdései. *Jogelméleti Szemle*, (3). Online: https://epa.oszk.hu/05200/05288/00015/pdf/EPA05288_jogelméleti_szemle_2003_3_11.pdf
- VITORINO, Paulo et al. (2018): Leveraging Deep Neural Networks to Fight Child Pornography in the Age of Social Media. *Journal of Visual Communication and Image Representation*, 50, 303–313. Online: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jvcir.2017.12.005>

Jogi források

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
2009. évi CLXI. törvény a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a Gyermekek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyv megerősítéséről és kihirdetéséről
2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól
2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról
2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 18 U.S. Code § 2258A - Reporting requirements of providers
- Deutsches Strafgesetzbuch (1871)
- Österreichisches Strafgesetzbuch (1974)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1232 rendelete (2021. július 14.) a 2002/58/EK irányelv bizonyos rendelkezéseitől a technológiáknak a számfüggetlen személyközi hírközlési szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók által a gyermekek online szexuális bántalmazása elleni küzdelem céljából a személyes és egyéb adatok kezelésére történő használata tekintetében való ideiglenes eltéréseiről
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2011/93/EU irányelve (2011. december 13.) a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1808 irányelve (2018. november 14.) a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról

Az Európa Tanács Budapesten, 2001. november 23-án kelt Számítástechnikai Bűnözésről szóló Egyezménye

Az Európa Tanács Lanzarote-ban, 2007. október 25-én kelt egyezménye a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről